

**Barcelona
Ciutat de la
Literatura
UNESCO
2016-2019**

**MEMÒRIA
D'ACTIVITATS**

ÍNDIX

	Pág.
1. INTRODUCCIÓ / RESUM EXECUTIU	2
2. INFORMACIÓ GENERAL	4
3. CONTRIBUCIÓ A LA GESTIÓ GENERAL DE LA XARXA	5
4. INICIATIVES LOCALS PRINCIPALS PER CONTRIBUIR A ASSOLIR ELS OBJECTIUS DE LA XARXA DE CIUTATS CREATIVES DE LA UNESCO	6
5. INICIATIVES PRINCIPALS EXECUTADES A ESCALA INTERNACIONAL ENTRE CIUTATS PER CONTRIBUIR A ASSOLIR ELS OBJECTIUS DE LA XARXA DE CIUTATS CREATIVES	27
6. PLA D'ACCIÓ PER AL FUTUR PERÍODE DE QUATRE ANYS	30
7. BARCELONA, CIUTAT DE LA LITERATURA EN XIFRES	32

1

INTRODUCCIÓ / RESUM EXECUTIU

Barcelona és un escenari literari d'una llarga tradició i del tot viu, cultivat per escriptors i escriptores de Barcelona i d'arreu del món, i una seu editorial potentíssima, tant en l'àmbit català com espanyol i, per extensió, llatinoamericà: acumula des de grans grups editorials fins a un viver variadíssim d'editorials independents. Disposa d'una bona xarxa de llibreries de mides i vocacions diverses i d'una excel·lent xarxa de 40 biblioteques públiques. És casa de nombrosos escriptors i escriptores, que hi han nascut o que s'hi han instal·lat, avui i en el passat: va ser una ciutat imant per a autors i autores que hi van voler viure moments crítics de la història i ho és avui per a escriptors i escriptores perseguits que hi troben refugi. És seu d'una dotzena de festivals literaris i s'hi atorguen els premis més importants de les lletres catalanes i espanyoles. S'hi escriu en un mínim de dues llengües, el català i el castellà, però també en francès, anglès, àrab o amazic. Cada 23 d'abril, s'hi celebra Sant Jordi, el Dia del Llibre, una festa ciutadana al carrer durant la qual es venen un milió de llibres i tres milions de roses.

Al llarg del 2015, l'Ajuntament de Barcelona va posar en marxa la candidatura per entrar a la **Xarxa de Ciutats de la Literatura de la Unesco**, un dels set camps creatius que integren la **Xarxa de Ciutats Creatives** (UCCN, per les sigles en anglès). La candidatura va ser liderada per un equip de l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) i avalada per un consell promotor integrat per més de 70 agents i entitats literàries de la ciutat, a més de la complicitat i la col·laboració de la Generalitat de Catalunya, a través de la Institució de les Lletres Catalanes i l'Institut Ramon Llull (IRL). La designació de Barcelona com a **Ciutat de la Literatura de la Unesco** va arribar el desembre del 2015 i, el febrer del 2016, Marina Espasa va ser nomenada comissària del programa. Des d'aleshores, s'ha treballat per definir un projecte que contribuís a fer de Barcelona una autèntica *ciutat de la literatura*, és a dir una ciutat amb capacitat crítica, amb memòria, amb cultura i amb imaginació, un projecte que demostrés que la literatura, posada al centre de les polítiques culturals de la ciutat, pot ser una eina que millori la qualitat de vida de la ciutadania.

EIXOS D'ACCIÓ

Aquest programa estava dividit en **quatre eixos d'acció**, i que s'identifica en aquest document amb els següents colors:

1	DIFUSIÓ DEL PATRIMONI LITERARI	
<p>A partir de l'elaboració del Mapa Literari de Barcelona, s'han localitzat i sistematitzat molts dels punts que constitueixen el patrimoni literari de la ciutat. A més de punts reals on van viure o treballar escriptors i escriptores, la localització de les principals llibreries, biblioteques i altres espais literaris, aquest mapa també inventaria alguns dels espais que han estat convertits en literatura al llarg de la història i construeix així, sobre la ciutat real, la ciutat imaginada en les seves obres. A més, el mapa dibuixa una sèrie de rutes i itineraris literaris que conviden a descobrir la ciutat tot passejant. Aquest mapa no és res més que el punt de partida i la base conceptual d'una sèrie d'actuacions de marcatge físic de la ciutat que han de permetre que tant la ciutadania com les persones que la visiten identifiquin amb facilitat aquest patrimoni immaterial: plaques de memòria, traces literàries i intèrfons poètics són algunes de les eines per fer-ho.</p>		
2	FOMENT DE LA LECTURA	
<p>A l'escola, a casa i al carrer, la lectura ha de ser concebuda com la millor eina per créixer i per convertir els ciutadans i ciutadanes en éssers responsables i crítics amb el seu entorn. Les activitats desplegades per Biblioteques de Barcelona per afavorir la lectura, més de 1.500 l'any, arriben a prop de 50.000 persones, i els programes d'acció lectora desplegats des del 2017 inclouen més de 12 projectes dirigits a sectors, franges d'edat i barris no sempre tinguts en compte en aquesta mena de programacions. El projecte educatiu Literapolisbcn, basat en una aplicació per a mòbils que geolocalitza novel·les a la ciutat, ha permès que més de 1.000 estudiants de secundària (3r-4t d'ESO) treballin la literatura des d'un punt de vista innovador, dins i fora de les aules.</p>		
3	SUPORT AL SECTOR	
<p>S'ha donat ajuda a les estructures que necessitaven reforç, com ara les llibreries independents (línia de subvenció específica), i s'han creat eines de suport directe als autors i autores, la primera baula i la més feble de tota la cadena creativa, en el sentit de facilitar-los les condicions materials òptimes per dur a terme la seva feina (beques Montserrat Roig i Carme Montoriol). Barcelona és una ciutat que bull d'una activitat literària que calia sistematitzar i visibilitzar: el web de Barcelona Ciutat de la Literatura i la feina de difusió feta des de les xarxes socials han permès tenir un punt de referència i de difusió dels tallers, els clubs de lectura, les conferències, els diàlegs i els festivals que se succeeixen a la ciutat i que acosten la literatura a la ciutadania.</p>		
4	PROJECCIÓ EXTERIOR DE LA LITERATURA "FETA A BARCELONA"	
<p>La participació a fires i festivals internacionals i els intercanvis amb la resta de ciutats de la Xarxa de Ciutats de la Literatura de la Unesco han estat una finestra oberta per exportar el talent i les formes de treball de Barcelona arreu del món i també una manera de conèixer noves realitats i altres maneres de treballar. Així, Barcelona ha estat convidada al Festival d'Edimburg o a la Fira de Praga, i ha estat Ciutat Convidada d'Honor a la Fira del Llibre de Buenos Aires 2019.</p>		

2

INFORMACIÓ GENERAL

Nom de la ciutat	BARCELONA
País	ESPANYA
Camp de la designació	LITERATURA
Data de la designació	DESEMBRE DEL 2015
Data de lliurament d'aquest informe	30 de Setembre de 2019
Entitat responsable de l'informe	ICUB - Ajuntament de Barcelona
Informes previs	NO
Persones de contacte	Esteve Caramés (ecarames@bcn.cat) Jaume Muñoz (jmunozj@bcn.cat) Òscar Carreño (ocarreno@bcn.cat)

3

CONTRIBUCIÓ A LA GESTIÓ DE LA XARXA GLOBAL

3.1.	Assistència a reunions de Ciutats Creatives	Östersund 2016 Enghien-les-Bains 2017 Krakowice 2018
	Assistència a reunions de Ciutats de la Literatura	Dublín 2016 Barcelona 2017 Nottwich 2019
3.2.	Celebració de reunions de la UCCN	NO
3.3.	Celebració de reunions sobre algun dels camps de les Ciutats Creatives	Barcelona 2017 - Reunió Anual de Ciutats de la Literatura
3.4.	Celebració de reunions internacionals sobre temes relacionats amb algun dels camps de les Ciutats Creatives i la participació d'alguna de les ciutats membres de la xarxa	NO
3.5.	Ajuda financera al Secretariat de la Unesco per assegurar-ne el desenvolupament i la comunicació	NO
3.6.	Pertinença al Grup de Coordinació de Ciutats Creatives	NO
3.7.	Participació en l'avaluació de les sol·licituds de les ciutats	2017, 13 sol·licituds 2019, 18 sol·licituds

4

INICIATIVES LOCALS PRINCIPALS PER CONTRIBUIR A ASSOLIR ELS OBJECTIUS DE LA XARXA DE CIUTATS CREATIVES DE LA UNESCO

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

1	Fi de la pobresa
2	Fam zero
3	Salut i benestar
4	Educació de qualitat
5	Igualtat de gènere
6	Aigua neta i sanejament
7	Energia neta i assequible
8	Treball digne i creixement econòmic
9	Indústria, innovació i infraestructures
10	Reducció de les desigualtats
11	Ciutats i comunitats sostenibles
12	Consum i producció responsables
13	Acció climàtica
14	Vida submarina
15	Vida terrestre
16	Pau, justícia i institucions sòlides
17	Aliança pels objectius

OBJECTIUS DE LA XARXA DE CIUTATS CREATIVES (UCCN)

1	Fer de la creativitat un element essencial del desenvolupament urbà, sobretot a partir d'aliances que incloguin els sectors públic i privat i la societat civil.
2	Enfortir la creació, la producció, la distribució i l'ús de béns i serveis culturals, i promoure l'economia creativa.
3	Millorar l'accés i la participació en la vida cultural, així com l'ús de béns culturals i serveis, especialment per a grups o individus marginats o vulnerables, on s'inclouen dones i joves.
4	Desenvolupar <i>hubs</i> o centres de creativitat i innovació i ampliar les oportunitats per a les persones creadores i professionals del sector cultural.
5	Integrar la cultura i la creativitat en les estratègies i els plans de desenvolupament local.
6	Augmentar el nivell de coneixement de la Xarxa i del paper de la cultura i la creativitat en el desenvolupament urbà sostenible, i donar suport a la recerca i l'anàlisi en aquest camp.

INICIATIVES LOCALS PRINCIPALS

4.1.1. PROGRAMES D'ACCIÓ LECTORA

OBJECTIUS DS*	4	5	9	10
OBJECTIUS UCCN**	3		6	
EIX BCN LITERATURA	2			

Els **programes d'acció lectora**, iniciats el 2018 i amb continuïtat durant el període 2019-20, es concreten en dotze accions i responen a l'objectiu de voler que la ciutat de Barcelona llegeixi més i llegeixi millor. Les dotze accions volen abastar tots els indrets de la ciutat i totes les franges d'edat, i actuen amb més intensitat a les parts de la ciutat amb necessitats especials d'impuls de la lectura, o bé entre els col·lectius que no disposen de les condicions més favorables per al conreu i la consolidació posterior dels hàbits lectors.

Aquest projecte ha estat impulsat en col·laboració amb 37 agents diferents, tant públics (consorcis de biblioteques i educació; museus i teatres públics, etcètera) com privats (editorials, llibreries).

1 ET CONEC D'OÏDES

“Et conec d'oïdes” és un programa que treballa el format dels audiollibres en el marc de les residències de gent gran municipals i sondeja les possibilitats que aquest suport ofereix a les persones amb graus de dependència diversos, a les quals no els és fàcil accedir als suports tradicionals de lectura.

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

“**Et conec de vista**” és un programa adreçat als espais de gent gran i pretén difondre la lectura a través dels nous formats electrònics de llibre. Les dinàmiques del projecte són les pròpies dels clubs de lectura. Es facilita el préstec d’una tauleta digital a cadascuna de les persones participants i s’utilitza el portal de les biblioteques públiques eBiblio per al préstec dels llibres electrònics.

L’objectiu del programa és vincular la lectura a l’esport, mitjançant la col·laboració del FC Barcelona, i descontextualitzar els espais futbolístics de la seva funció primera per fer veure al jovent que també el Camp Nou pot esdevenir un espai per a la pràctica del debat i la conversa al voltant dels llibres i la lectura.

4**LECTURES EXPLOSIVES. CLUBS DE LECTURA AUGMENTADA.**

Els clubs de lectura augmentada volen ser una eina de promoció de la lectura que faci arrelar entre el jovent la idea que la lectura pot esdevenir un fet recordable i, consegüentment, un fet recuperable. A la dinàmica habitual dels clubs de lectura (lectura d'un llibre i comentari a l'aula), s'hi sumen les propostes de lectura augmentada: visita o activitat al voltant d'un escenari o element representatiu del text llegit, i trobades amb els autors i autores.

5**EN NOM PROPI**

En el programa de prescripció lectora “En nom propi”, dos escriptors o escriptores són convidats a parlar de l'obra de l'altre/a per convèncer les persones assistents dels motius pels quals els serà més gratificant llegir els llibres de l'altra persona convidada que no pas els propis. Un exercici que apel·la a la generositat. Un marc de consells lectors que, en nom propi, busca la lloança d'un altre autor o autora coetanis, la descoberta de l'altre i la lectura apassionada de tots dos.

6 EN NOM DE...

El programa “**En nom de...**” proposa als autors i autores participants que triïn una obra que els sembli especialment important, una d’aquelles lectures que els ha acompanyat sempre, que ha exercit un influx especial sobre l’obra pròpia o que els hauria agradat haver escrit, i els convida a participar en una conversa que, adaptant les dinàmiques de les presentacions de llibres, els impulsi a parlar en nom de l’autor o autora de l’obra escollida. Es tracta d’una acció de prescripció lectora que apropa els lectors i les lectores a l’obra triada i, alhora, els empeny a llegir l’obra de qui parla en nom d’un altre escriptor o escriptora.

7 20 EDITORIALS - 20 CLUBS DE LECTURA

Vint editorials amb seu a la ciutat de Barcelona patrocinaran 20 clubs de lectura de la xarxa de biblioteques de la ciutat. De les vuit sessions del curs, quatre estaran dedicades a títols de les editorials patrocinadores, amb la presència d’autors i autores, editors i editores, i traductors i traductores durant aquestes sessions.

8 LLEGIR A LA FEINA: LLEGIR ABANS DE CURAR

“**Llegir a la feina**” és un programa que vol incidir en les pràctiques de lectura i en el seu foment en els espais de treball. L’experiència s’ha iniciat en l’àmbit del personal sanitari a fi d’ampliar la capacitat d’empatia amb un treball formatiu i de difusió amb el qual es pugui establir una xarxa de clubs de lectura en l’espai de treball d’aquest personal (centres assistencials públics). S’ha creat un web amb eines i recursos perquè sigui el personal sanitari mateix qui condueixi les sessions de club de lectura: <https://llegirabansdecurar.cat/>. En col·laboració amb la Societat Catalana de Bioètica i la UOC.

9 LECTURA A LES SUPERILLES

“**Lectura a les superilles**” pretén naturalitzar la presència del llibre al carrer, en concret en aquest espais recuperats per a la ciutadania. Aquesta naturalització es concreta amb la presència de mobiliari i de llibres de lliure accés i ús en els espais de les superilles de Sant Antoni i el Poblenou. Un altre dels objectius del programa és propiciar l’autogestió veïnal d’aquest mobiliari i d’aquests llibres, i la conversió dels espais d’acollida en indrets d’activitat cultural al voltant dels llibres.

4.1.2. FESTIVALS LITERARIS

OBJECTIUS DS*	4	9	10	
OBJECTIUS UCCN**	3	4	6	
EIX BCN LITERATURA	2		3	

Els festivals literaris de ciutat han desplegat, des de fa dècades, un esforç ingent per visualitzar el treball d'escriptors i escriptores, vincular-los a la ciutat i desplegar tot un mapa d'indrets ciutadans que han permès connectar aquests escriptors i escriptores amb les persones que els llegeixen. Són decisius com a accions de suport i difusió de la tasca dels creadors i creadores i, alhora, constitueixen un marc de col·laboració entre diversos agents culturals de la ciutat.

PRINCIPALS APORTACIONS DE BARCELONA CIUTAT LITERÀRIA ALS FESTIVALS DE LA CIUTAT:

1	BCNegra 2018: Creació del joc per a l'app Literapolisbcn sobre la novel·la <i>Tatuaje</i> de M. Vázquez Montalbán
2	Món Llibre 2016: Invitació a una escriptora de Reykjavík (Ciutat creativa de la Unesco)
3	Barcelona Poesia 2018: Invitació de programadors i programadores estrangers (en col·laboració amb l'IRL) 2019: Invitació al responsable de Granada Ciutat de la Literatura de la Unesco
4	Barcelona Novel·la Històrica 2018: Creació del joc per a l'app Literapolisbcn sobre la novel·la <i>La merla blava</i> , de Maria Carme Roca 2019: Creació de la ruta literària "Escriptores del 36"

Logo de Barcelona Ciutat de la Literatura

Des del 2017, el logo *Barcelona Ciutat de la Literatura* és present a totes les comunicacions dels festivals literaris produïts directament per l'ICUB.

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

Acte del festival BCNegra

App Literapolisbcn

Actes del festival Món Llibre

Acte del festival Barcelona Poesia, La Nit del Palau

Acte del festival Barcelona Novel·la Històrica

També s'aplica el distintiu *Barcelona Ciutat de la Literatura* a altres festivals als quals es doni suport i ajuda, tant a través de les línies de subvencions com per la cessió d'espais o qualsevol altra modalitat de col·laboració.

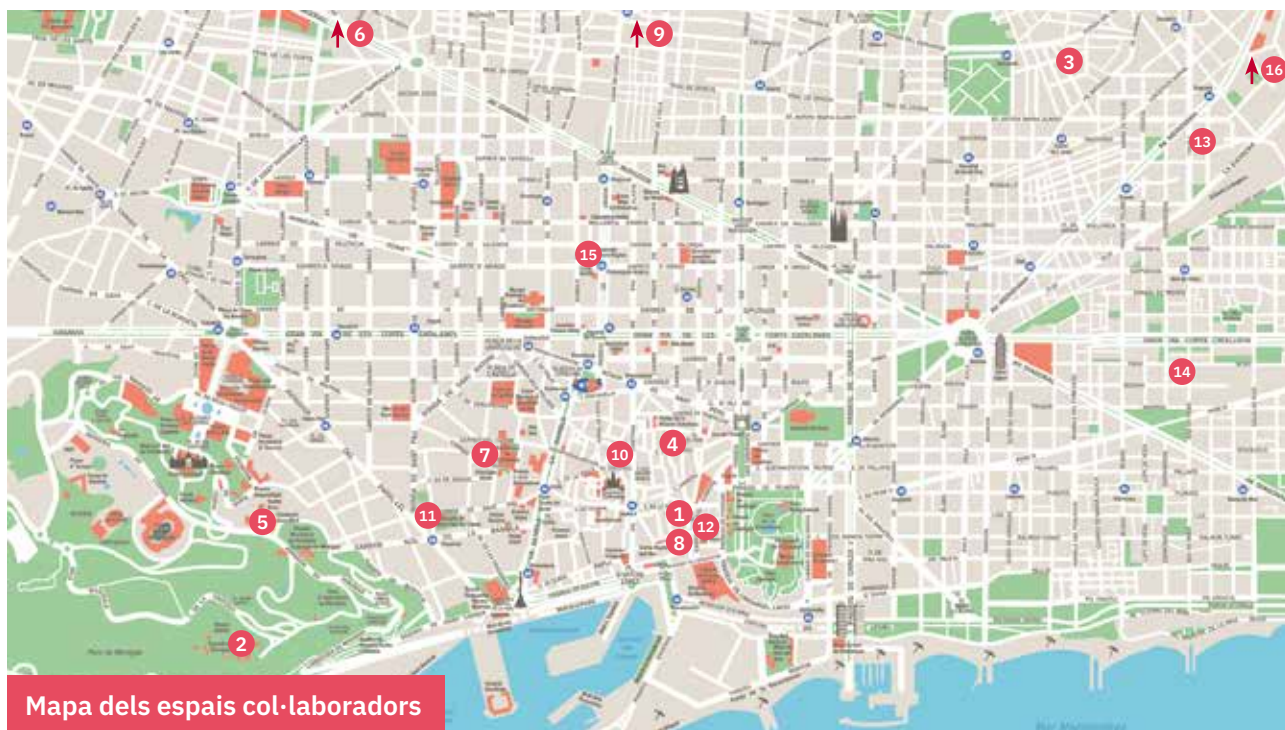
1	Barcelona Còmic. Festival de còmic
2	Saló del Manga. Festival de manga
3	Liternatura. Festival de literatura i natura (a Vil·la Joana)
4	Literal. Fira de llibres i idees radicals
5	FLIC. Festival de literatura infantil
6	Munt de mots. Festival de narració oral
7	Kosmopolis. Festival de literatura amplificada
8	Primera persona. Festival de literatura i música
9	Arts Libris. Festival de llibres d'art
10	Setmana de l'Àlbum Il·lustrat. Llibre infantil

4.1.3. BEQUES D'ESCRITURA MONTSERRAT ROIG I CARMEN MONTORIOL. SUPPORT DIRECTE A LA CREACIÓ LITERÀRIA

OBJECTIUS DS*	8	9
OBJECTIUS UCCN**	2	4
EIX BCN LITERATURA	3	

Aquestes beques o ajuts a la creació han **ajudat a consolidar projectes d'autors i autores** lligats a la ciutat. A partir dels projectes presentats (una mitjana de 250 l'any), se n'han seleccionat anualment un total de **20**, distribuïts en 2 torns de 10, un a la primavera i l'altre a la tardor. Cada autor o autora ha rebut una **retribució de 3.000 € i el dret a utilitzar** un espai de treball durant dos mesos en un edifici singular de la ciutat —des de museus fins a fàbriques de creació, passant per edificis històrics i biblioteques—.

En acabar cada període, s'han fet, a biblioteques o llibreries de la ciutat, sessions de valoració obertes al públic amb els autors i autores, a les quals han assistit membres d'editorials i agències literàries interessats en els nous projectes que s'escriuen sobre la ciutat.

1 Museu Picasso	9 MUHBA Vil·la Joana - Casa Verdaguer de la Literatura
2 Castell de Montjuïc	10 Arxiu Històric de Barcelona (Ca l'Ardiaca)
3 Biblioteca de Nou Barris	11 Tantarantana
4 Biblioteca Francesca Bonnemaison	12 Escenari Joan Brossa
5 Fundació Miró	13 Nau Ivanow
6 Monestir de Pedralbes	14 Sala Beckett
7 Biblioteca de Catalunya	15 Fundació Tàpies
8 Reial Acadèmia de Bones Lletres	16 Fabra i Coats

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

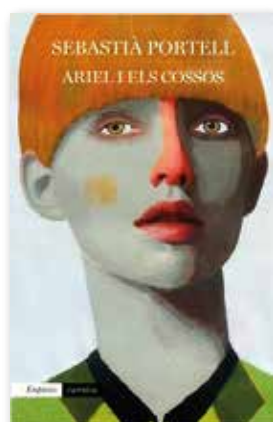
En aquests primers anys de funcionament, s'ha rebut un total de 850 sol·licituds —741 per a la beca Montserrat Roig i 109 per a la beca Carme Montoriol— i s'ha concedit un total de 64 beques. La mitjana d'edat de les persones sol·licitants és de 39,25 anys i la proporció d'homes i dones és de 28 dones i 36 homes. Pel que fa a les llengües, de moment se n'han donat 37 per al català, 25 per al castellà, 1 en anglès i 1 en alemany.

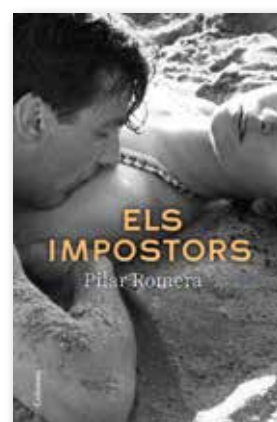
Francesc Meseguer,
*Un pi, dos lledoners,
una olivera*
(Edicions Tremendes,
2018)

Cristina Morales,
Lectura fácil
(Anagrama, **Premio
Herralde 2018**)

Sebastià Portell,
Ariel i els cossos
(Empúries, 2019)

Pilar Romera,
Els impostors
(Columna, 2019)

4.1.4. MAPA LITERARI.

EL PRIMER MAPA LITERARI DE LA CIUTAT

OBJECTIUS DS*	11		
OBJECTIUS UCCN**	2	3	6
EIX BCN LITERATURA	1		

Cada ciutat té la seva **cartografia literària**: carrers, passatges, edificis i racons que han estat habitats, freqüentats o immortalitzats per escriptors i escriptores de totes les èpoques i tots els orígens. **Barcelona** conté molts llocs que són significatius pel que fa a l'activitat, la memòria o l'evocació literàries. Alguns ja estan senyalitzats gràcies a plaques en façanes, escultures o noms de carrers, però molts altres no i el programa **Barcelona Ciutat de la Literatura de la Unesco** ha volgut contribuir a la feina de catalogació, identificació i marcatge de la ciutat.

És per això que s'ha elaborat el **Mapa Literari de Barcelona**, en dos formats: **paper** i **digital**.

Es va treballar en el **Mapa Literari en paper** (del qual s'han fet versions en **català, castellà i anglès**) al llarg de l'any 2018 amb diversos col·laboradors i col·laboradores i un equip de disseny, i es va presentar el **dimecres 3 d'abril de 2019**.

Amb el format típic d'un mapa turístic desplegable, consta de dues cares: a l'anterior, sobre el mapa de la ciutat es poden identificar una sèrie d'escriptors i escriptores, llibres, monuments, bars, restaurants i altres punts d'interès literari, gràcies a una llegenda. A la cara posterior, hi ha més informació sobre els punts, cinc cites literàries d'autors i autores universals sobre la ciutat (Mercè Rodoreda, Víctor Català, Manuel Vázquez Montalbán, Francisco Casavella i Federico García Lorca) i il·lustracions.

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

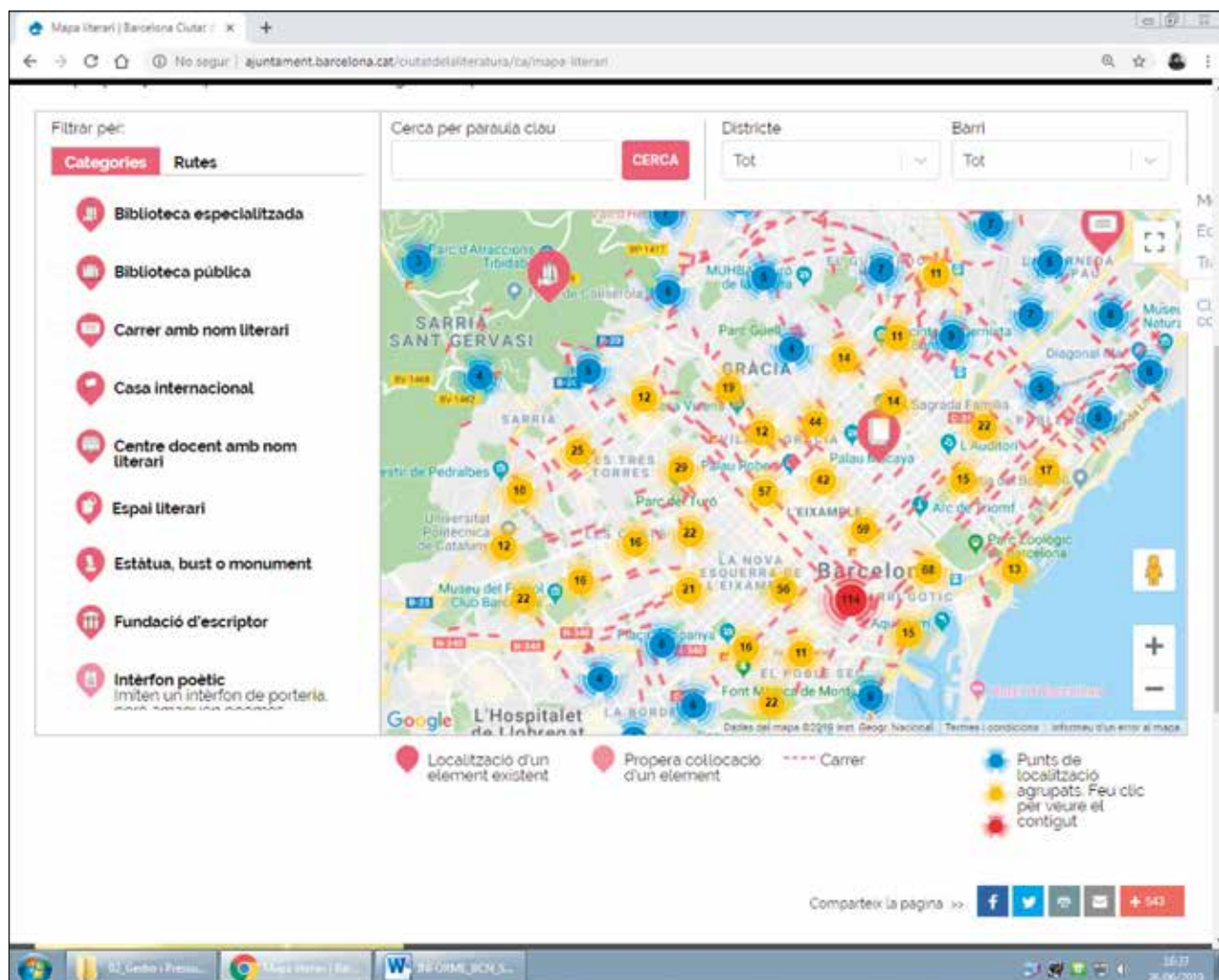
Mapa literari de Barcelona

CATEGORIES DE LA LLEGENDA DEL MAPA LITERARI DE BARCELONA

Nombre		Nombre	
68	ESCRITORS I ESCRITORES Amb una forta vinculació amb la ciutat, situats allà on van néixer, residir, morir o treballar.	4	FUNDACIONS D'ESCRITORS I ESCRITORES
25	LLIBRES BARCELONINS Una selecció de títols especialment significatius i amb una estreta relació amb la ciutat, situats allà on passa la major part de l'acció.	16	BARS, RESTAURANTS I HOTELS Molt freqüentats per escriptors o escriptores, o on es fan lliuraments de premis literaris.
9	ESTÀTUES Monuments o busts destacats en homenatge a escriptors o escriptores.	8	TEATRES Especialment relacionats amb la literatura.
4	CEMENTIRIS Llistat d'escriptors i escriptores i cementiris on són enterrats.	11	CASES INTERNACIONALS Casa Amèrica, Goethe Institut, Institut Français, instituts Britànic, Americà, Rus, Nòrdic, etcètera.
11	ESPAIS LITERARIS Edificis singulars o zones de la ciutat amb una gran relació amb la literatura, com el monestir de Pedralbes o el "triangle del còmic", al voltant de l'Arc de Triomf.	40	BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES
		3	BIBLIOTEQUES ESPECIALITZADES
		65	LLIBRERIES Generalistes, infantils i juvenils, de vell i mercats de llibre de segona mà.
		10	RACONS DE LECTURA Punts especialment silenciosos i recollits, recomanables per llegir-hi una estona.

El **Mapa Literari en paper** ha tingut un gran èxit pel que fa a l'interès entre el públic (s'ha repartit a les 40 biblioteques públiques de la Xarxa de Biblioteques de Barcelona i en dependències municipals) i ja se n'estan preparant reedicions ampliades.

El **Mapa Literari digital** (<http://ajuntament.barcelona.cat/ciutatdelaliteratura/ca/mapa-literari>) és el repositori, encara més complet, de les mateixes categories d'elements sumades a altres fins a fer un total de 1.269 punts identificats. Permet l'actualització continuada de continguts: noves llibreries, escriptors o escriptores reivindicats, noves novel·les, etcètera.

EINES FÍSQUES DE MARCATGE LITERARI: PLAQUES, TRACES, INTÈRFONS I RUTES.

Els punts que ha permès identificar el **Mapa Literari** són els que poden ser marcats de manera física amb un desplegament d'elements de senyalística urbana.

1	<p>Traces literàries: Element de senyalització de l'espai públic que rememora passatges d'obres de la literatura universal en l'espai que hi ha servit d'inspiració.</p> <p>L'element conté la referència a l'autor o autora, el títol de l'obra i una frase extreta de l'obra. També dona accés (gràcies a la geolocalització pel telèfon mòbil) a més informació en suport digital: un fragment més extens que il·lustra aquell espai, la integració del punt en una ruta literària, informació més extensa sobre l'autor o autora.</p>
2	<p>Intèrffons poètics: Després d'una visita a Cracòvia, Ciutat de la Literatura de la Unesco, vam decidir adaptar una de les iniciatives que hi vam descobrir: uns aparells que simulen ser intèrffons i que es claven a les portes o entrades de biblioteques, llibreries o espais culturals de la ciutat. En activar cadascun dels botons, s'inicia la reproducció d'un poema, el títol i autor o autora del qual figura a la finestreta del costat del botó.</p>
3	<p>Rutes literàries: Caminar pels escenaris literaris permet, a més de fer passejades ben agradables, resseguir els llocs esmentats o evocats pels escriptors o escriptores i comprovar-ne la pervivència. Escrites per especialistes o autors i autores de la ciutat, estan disponibles en format PDF descarregable a la secció "Mapa Literari" del web, perquè la persona que hi passeja pugui consultar en qualsevol moment l'itinerari i llegir les cites que conté. Hi ha nou rutes literàries diferents.</p> <p>Descarregables en català, castellà i anglès a: http://ajuntament.barcelona.cat/ciutatdelaliteratura/ca/mapa-literari</p>

Traces literàries:

Element de senyalització de l'espai públic que rememora passatges d'obres de la literatura universal a l'espai que n'ha servit d'inspiració.

Intèrffons poètics:

Plaques de memòria:

Element de senyalització que es col·loca a la finca on va residir o passar un temps significatiu un escriptor/a.

4.1.5. LITERAPOLISBCN.

UN PROJECTE EDUCATIU INNOVADOR PER TREBALLAR LA LITERATURA DINS I FORA DE LES AULES

OBJECTIUS DS*	3	4	9	10
OBJECTIUS UCCN**	3			
EIX BCN LITERATURA	2	3		

Literapolisbcn és un joc per a telèfons mòbils que fomenta la lectura i el coneixement de la ciutat entre el públic de 14 a 18 anys. És una gimcana literària en la qual la persona que juga ha de localitzar diversos punts geogràfics reals de la ciutat per on transcorre l'acció d'una novel·la, i resoldre proves o enigmes que demostrin el seu coneixement de la novel·la i de la ciutat.

Però també és, sobretot, una **eina pedagògica innovadora** per treballar la **literatura** dins i fora de les aules de secundària (3r-4t d'ESO).

Durant el curs 2018-2019, **onze instituts de secundària** l'han aplicat a les seves classes de literatura i tecnologia, amb molt bons resultats: s'han publicat a l'app tres noves rutes, elaborades exclusivament per estudiants d'alguns dels centres, que poden ser utilitzades per tothom. Durant el curs 2019-2020, **onze instituts de secundària** l'aplicaran a les seves classes de literatura: 6 de repetidors i 5 de nous.

NOMBRE DE DESCÀRREGUES DE L'APP EN EL PERÍODE 2017-2019: 3.970.

4.1.6. WEB BARCELONA CIUTAT LITERÀRIA.

QUÈ PASSA A LA BARCELONA LITERÀRIA

OBJECTIUS UCCN**	3	6
EIX BCN LITERATURA	3	

Dona visibilitat als projectes i les convocatòries propis i als intercanvis amb la **Xarxa de Ciutats de la Literatura**: residències d'escriptura i altres oportunitats. Fa d'**agenda literària** de la ciutat: és el punt on qualsevol amant dels llibres de la ciutat acut per saber quines activitats literàries hi ha programades a la ciutat, i és un recull de notícies i articles relacionats amb el món del llibre.

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

Elabora:

	Nombre
Notícies setmanals	3
Apunts diaris de l'agenda literària de la ciutat	3
Notícies o articles d'actualitat literària a la setmana	6
Butlletí de notícies mensual	1

Fa de repositori de directoris i arxius literaris de la ciutat: premis, festivals, biblioteques, llibreries, editorials, etcètera.

4.1.7. BARCELONA LLIBRES

MÀ ESTESA AL SECTOR EDITORIAL DE LA CIUTAT, UNA FINESTRA PER FIXAR PATRIMONI LITERARI

OBJECTIUS DS*	4	8	9
OBJECTIUS UCCN**	3	6	
EIX BCN LITERATURA	1	3	4

Des de la designació de **Barcelona com a Ciutat de la Literatura de la Unesco**, diversos llibres dels que publica el **Servei de Publicacions de l'Ajuntament de Barcelona** porten el segell "BCL" per indicar que són fruit de la intermediació entre l'Oficina de la Unesco i algunes de les editorials de la ciutat, o bé perquè tenen un marcat caràcter literari.

El 2019, es van fixar una sèrie de **critèris i de línies mestres** que calia seguir per fer que la col·laboració entre **Barcelona Ciutat de la Literatura i el Servei de Publicacions** de l'Ajuntament fos més estreta, sempre en la línia de convertir Barcelona Ciutat de la Literatura en una eina de reforç del teixit editorial de la ciutat o d'ajut directe a persones dedicades a l'estudi i assagistes que treballin al voltant de la literatura.

A partir del compromís de **Barcelona Llibres** d'editar **entre quatre i sis volums l'any**, i de la condició inicial que el projecte fos avalat per una editorial vinculada a la nostra ciutat que hi tingui interès, es van definir diversos **tipus de** projectes que preferentment rebran el suport de **Barcelona Ciutat de la Literatura**:

Raül Montilla,
Barcelona de novela / Barcelona de novel·la
(Diéresis, 2016)

Sergio Vila-Sanjuán i
Sergi Dòria,
Paseos literarios por Barcelona / Literary Walks through Barcelona
(Península, 2005.
Reedició ampliada,
2017)

Narcís Garolera,
Jacint Verdaguer.
Una biografia
(Quaderns Crema, 2016)

Betsabé Garcia,
Amb uns altres ulls. La biografia de Montserrat Roig
(Roca Editorial, 2016)

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

Women writers in Catalan
(Raig Verd, 2017)
[Catàleg d'autores en català]

Isabel Segura,
Barcelona, city of books (Ajuntament de Barcelona, 2016)
[Traducció a l'anglès]

Dídac Rocher i Marta Huertas,
Generació (H)original
(LaBreu Edicions, 2017)

1	<p>Estudis sobre el patrimoni literari de la ciutat: assajos o reportatges que visibilitzin, sistematitzin, inventariïn o fotografiïn tant el patrimoni material com l'immaterial (antologies de textos literaris, catàlegs d'edificis emblemàtics, històries d'editorials, llibreries, diaris o revistes desaparegudes, situació actual dels diversos actors literaris de la ciutat: rutes literàries, llibreries, biblioteques, editorials, etcètera).</p>
2	<p>Biografies sobre escriptors o escriptores amb una vinculació directa i estreta amb la ciutat de Barcelona dels quals es compleixi alguna efemèride (naixement, mort, publicació d'algun llibre emblemàtic).</p>
3	<p>Assajos sobre literatura i Barcelona: estudis sobre la literatura escrita des de la ciutat o que parla de la ciutat, en qualsevol època i des d'un punt de vista molt ampli, que vagin dels estudis més estrictament acadèmics als d'autoria més personal. Molt especialment, estudis de crítica literària: autors, moviments i escoles amb un vincle clar i fort amb la ciutat de Barcelona i els escriptors o escriptores que hi han viscut o treballat durant un temps significatiu.</p>
4	<p>Reedicions de clàssics: rescat i recuperació d'obres de pes i de trajectòria emblemàtics d'autors o autores estretament vinculats a Barcelona que, per motius editorials diversos, no estiguin a l'abast del públic o la reedició de les quals estigui a càrrec d'editorials d'estructura mínima o petita, amb poc múscul financer.</p>
5	<p>Traduccions al català o al castellà d'obres escrites en llengües amb un pes demogràfic important a la ciutat (urdú, persa, àrab, xinès, etcètera) i que puguin servir d'altaveu a les diverses comunitats de nouvinguts.</p>

CRITERIS TRANSVERSALS

Criteris transversals per a totes les línies:

BIAIX DE GÈNERE

Es prioritzen els projectes que se centrin o parin una atenció especial a les dones escriptores, traductores o intel·lectuals que hagin exercit un paper rellevant en la història literària de la ciutat o l'estiguin tenint en l'actualitat.

BIAIX GENERACIONAL

Es prioritzen els projectes elaborats per autors o autores de menys de 45 anys.

BIAIX LINGÜÍSTIC

Es prioritzen els projectes escrits en **llengua catalana**, per les dimensions menors del mercat en aquesta llengua en comparació amb el mercat en llengua castellana. Es tindrà cura de donar sortida també als projectes escrits en llengües de comunitats estrangeres amb un pes demogràfic important a la ciutat.

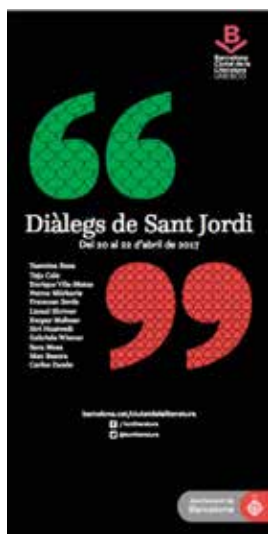
4.1.8. DIÀLEGS DE SANT JORDI.

ACOSTAR AUTORS I LECTORS: LA LLAVOR D'UN FESTIVAL LITERARI DE BARCELONA

OBJECTIUS DS*	4	10
OBJECTIUS UCCN**	3	6
EIX BCN LITERATURA	2	3

Els Diàlegs de Sant Jordi, nascuts el 2017 com una col·laboració entre **Biblioteques de Barcelona** i **Barcelona Ciutat de la Literatura**, tenen una filosofia i un objectiu molt clars: acostar els escriptors i escriptores i el seu públic els dies previs al Dia del Llibre, amb motiu de la presència d'algunes figures internacionals a la ciutat, a més de les locals. El tret de sortida el dona el Pregó de la Lectura, que se celebra cada any al Saló de Cent, i es complementa amb dos dies de converses entre escriptors i escriptores internacionals i locals. En total, s'han convidat una vintena de figures (9 dones i 11 homes), entre les quals destaquen Amélie Nothomb, Teju Cole, Philip Pullman o Siri Hustvedt.

LES DIVERSES SESSIONS CELEBRADES ELS ANYS 2017 I 2018 VAN CONGREGAR 1.589 persones.

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

4.1.9. ALTRES MESURES

4.1.9.1. LÍNIA D'AJUT PER A LLIBRERIES

OBJECTIUS DS*	8	9	11	12
OBJECTIUS UCCN**	2	4	5	
EIX BCN LITERATURA	2		3	

El 2016, fruit de la feina d'un grup de treball integrat per llibreters, llibreteres i personal tècnic de l'ICUB, es van redactar les bases d'una línia de subvenció específica per a reformes i activitats de llibreries per tal de reforçar el teixit de llibreries independents que havien sorgit a la ciutat des de l'esclat de la crisi econòmica i que no han parat de fer-ho des d'aleshores. Aquesta línia permet ajudar-les a consolidar-se com els centres culturals que són, sobretot en els barris allunyats del centre.

4.1.9.2. FÒRUM EDITA BARCELONA

OBJECTIUS DS*	8	9	11	
OBJECTIUS UCCN**	2	3	4	
EIX BCN LITERATURA	3		4	

Com a capital editorial en llengua catalana i castellana que és la ciutat, calia crear un punt de trobada d'editorials d'arreu del món per debatre els temes que més afecten el sector, que són transversals i universals: impulsat pel **Gremi d'Editors de Catalunya**, el **Fòrum Edita** va iniciar-se el 2016. Amb la celebració de la quarta edició el 2019, a la seu de la Universitat Pompeu Fabra, es pot parlar d'una autèntica consolidació del projecte, en el qual l'ICUB col·labora en forma de subvenció.

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

4.1.9.3. PROJECTE LAAB: CAP A UN MERCAT DE DRETS

OBJECTIUS DS*	8	9	11	
OBJECTIUS UCCN**	2	4		
EIX BCN LITERATURA	3		4	

El projecte **LAAB** (Laboratori d'Adaptacions Audiovisualls de Barcelona) vol generar un marc que serveixi per al foment i l'adquisició dels drets d'adaptació audiovisual d'obres literàries de referència per a la ciutat de Barcelona.

L'objectiu és afavorir la vinculació entre la indústria audiovisual i la indústria del llibre i el contacte entre editorials i productores del sector audiovisual a fi de promoure l'adquisició de drets d'adaptació i així facilitar noves vies de difusió de les obres literàries.

LAAD. Laboratori
LAAB: d'Adaptacions
LAAD. Audiovisualls
LAAD. de Barcelona

Activitat del projecte LAAB

* Objectius de desenvolupament sostenible.

** Objectius de la Xarxa de Ciutats Creatives, UCCN (sigles en anglès).

5

INICIATIVES PRINCIPALS EXECUTADES A ESCALA INTERNACIONAL ENTRE CIUTATS PER CONTRIBUIR A ASSOLIR ELS OBJECTIUS DE LA XARXA DE CIUTATS CREATIVES

INICIATIVES INTERNACIONALS PRINCIPALS

1 Barcelona, Ciutat d'Honor FIL BBAA 2019

Barcelona ha estat la ciutat convidada d'honor a la **45a edició de la Feria Internacional del Libro de Buenos Aires**, que es va celebrar del 25 d'abril al 12 de maig a la capital argentina. **La Feria Internacional del Libro de Buenos Aires** (FIL Buenos Aires) supera cada any les 1.000 activitats i el milió de visitants. Amb més de 45.000 metres quadrats i prop de 480 expositors, la fira convoca més 12.000 professionals al llarg de 3 setmanes.

El programa volia promoure els **escriptors i escriptores de Barcelona** a la capital argentina, millorar la **presència** de la literatura catalana a l'Amèrica Llatina i reforçar els llaços d'intercanvi cultural entre Barcelona i Buenos Aires. Barcelona va portar a Buenos Aires un total de **78 figures convidades** entre les quals hi havia **56 autors i autores (en català i castellà)** i **il·lustradors i il·lustradores, 8 especialistes** (de llibreteries, de crítica literària o periodisme, entre d'altres) i 14 artistes. Totes van mostrar la riquesa literària de la ciutat i de la literatura catalana en un gran programa format per **120 activitats**. D'aquestes, el programa literari n'inclouïa 80, el programa professional de la fira mateixa prop de 20, i la resta eren activitats a la ciutat o institucionals.

Sota el lema "**Barcelona, ciutat literària**", la ciutat es va presentar a la **FIL Buenos Aires** amb un estand de 200 metres quadrats que inclouïa un petit auditori i una gran llibreria amb un fons de **10.000 exemplars on es van exposar i posar a la venda fins a 700 títols de més de 350 autors i autores**. A l'estand també hi havia una zona per a reunions professionals que, durant els dies professionals, va allotjar fins a **37 editorials catalanes i barcelonines**.

Així, en l'àmbit **professional**, la participació de Barcelona a la **FIL Buenos Aires** ha permès **potenciar les traduccions** al castellà d'autors i autores en català i millorar els **mecanismes de distribució** de les editorials barcelonines. Organitzada amb el Gobierno de la Ciudad de Buenos Aires, el 27 d'abril es va celebrar la "**Noche de la Feria**", la jornada en què la **FIL Buenos Aires** és d'accés lliure i obre les portes al gran públic.

Els portenys i portenyes van poder gaudir d'un **gran concert a l'aire lliure de la cantant Sílvia Pérez Cruz**

acompanyada d'un elenc de músics d'ambdues ribes de l'Atlàntic. En el marc del programa, es van organitzar **dues exposicions** dins del recinte firal i **una tercera** a la ciutat. Comissariada per Glòria Gorchs i Pep Molist, del Clijcat, a **“Visita Barcelona en 32 il·lustracions”** l'espectador podia viatjar per Barcelona a través de les pàgines de llibres il·lustrats. De la mà de la Fundació Ramon Llull i de Julià Guillamon, s'havia programat la mostra **“La literatura catalana al món”**.

D'altra banda, i coordinada pel mateix comissari, el Servei de Biblioteques de la capital argentina i el Consorci de Biblioteques de Barcelona van organitzar l'exposició **“Llibreria Catalònia, Editorial Sudamericana i editorial Edhasa. Llibres d'anada i tornada”**. El desplegament de Barcelona a Buenos Aires oferia un ventall **d'onze activitats en diversos punts de la ciutat**, com ara activitats literàries i artístiques en parcs i espais literaris, un grafit literari, concerts a biblioteques de Buenos Aires amb el cor Trílce i diversos actes al Casal Català de Buenos Aires. La participació de Barcelona a la **45a Feria Internacional del Libro de Buenos Aires** ha estat un projecte organitzat per l'Ajuntament de Barcelona, l'Institut Ramon Llull, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Fundación El Libro, amb el suport del Govern de les Illes Balears, la Generalitat Valenciana, el Govern d'Andorra, la Fundació Ramon Llull, Acción Cultural Española (AC/E), el Gobierno de la Ciudad de Buenos Aires, el Gremi d'Editors de Catalunya i Editors.cat.

Barcelona, Ciudad Invitada de Honor a la Feria del Libro de Buenos Aires 2019

2

“Nit de Barcelona” a l’Edinburgh Book Festival 2018

Dins el marc de l’**Edimburg International Book Festival**, que va tenir lloc entre l’11 i el 27 d’agost de 2018 a la capital escocesa, Barcelona va ser convidada a organitzar la “**Nit de Barcelona**” dins “**Unbound**”, una secció off del festival en format de cabaret nocturn amb una programació literària específica. L’acte va tenir lloc el dissabte **25 d’agost**, a les **21.00 hores**. La “**Nit de Barcelona**” va oferir una visió panoràmica de la poesia barcelonina i hi van participar els poetes **Mireia Calafell, Enric Casasses i Maria Cabrera**, que van recitar poemes acompanyats del grup **El Pèsol Feréstec**, que va posar música als seus poemes i als d’altres autors i autores catalans.

3

Participació a la Fira del Llibre de Varsòvia 2016 i visita a Cracòvia

Aprofitant la participació de Barcelona com a convidada especial a la **Fira del Llibre de Varsòvia**, en coordinació amb l’Institut Ramon Llull, Marina Espasa va participar en una taula rodona amb un representant de la ciutat de Cracòvia, sobre perspectives i impacte de la designació com a ciutats de la Unesco. A més, va visitar la ciutat de Cracòvia, on es va reunir amb representants de l’**Oficina de la Unesco**, que li van explicar amb detall l’organització interna i els projectes de futur del projecte Unesco en aquella ciutat.

6

PLA D'ACCIÓ PER AL FUTUR PERÍODE DE QUATRE ANYS

6.1. INICIATIVES LOCALS

1	<p>Obertura d'una residència d'escriptors i escriptores a l'edifici històric de Vil·la Joana. Obres d'adequació de la tercera planta d'aquest edifici per allotjar-hi fins a tres persones alhora (tres habitacions amb taula per treballar, cuina <i>office</i> i espais comuns) i redacció del projecte de gestió del programa de residència. Inauguració prevista per a l'abril del 2020. Aquest projecte estarà adreçat tant a escriptors i escriptores locals com internacionals.</p>
2	<p>Marcatge literari de la ciutat. Aquest projecte integral inclou la col·locació de noves traces, plaques i intèrfons poètics (ja construïts), a més de la intervenció en un conjunt de parets mitgeres per fer més visible la ciutat literària. Així mateix, es farà una edició ampliada i corregida del Mapa Literari de Barcelona, que es distribuirà l'abril del 2020.</p>
3	<p>Continuïtat dels programes d'acció lectora. Entre altres iniciatives, aquest programa pivotarà al voltant dels programes següents:</p> <p>3.1. "Lectures als museus". En 10 indrets museístics se celebraran prop de 40 sessions de clubs de lectura. El text i els espais museístics s'integren perquè s'hi puguin fer converses sobre llibres relacionats amb els espais.</p> <p>3.2. "Lectures en els centres d'adults". Una quarantena de centres de formació d'adults participaran en aquest projecte que, a la manera del projecte "Lectures explosives", vol sondejar la introducció de les dinàmiques dels clubs de lectura a les aules. Es tracta d'un projecte que es divideix en tres marcs d'actuació: cicle de formació instrumental, cicle de secundària i cicles de llengua anglesa.</p> <p>3.3. "Lectures a l'estadi". Extensió del projecte dut a terme enguany amb el FC Barcelona, amb la participació de cinc clubs històrics de la ciutat: Europa, UE Sants, UE Sant Andreu, Martinenc i Júpiter. Diversos grups d'alumnes de centres educatius propers als clubs llegiran, treballaran i prepararan una lectura per tal de trobar-se en els espais futbolístics dels clubs amb els autors i autores i amb la gent vinculada als clubs per debatre sobre els llibres llegits. Aquest és un projecte que vol vincular clubs esportius i centres educatius en una activitat de promoció de la lectura.</p>

6.2. INICIATIVES INTERNACIONALS

1	Presència a fires literàries internacionals com a ciutat convidada o dins de la promoció de la cultura catalana.
2	Congrés Internacional d'Associacions de Traductors Europeus 2020 a Barcelona. Ajut en l'organització i (possible) invitació d'un autor o autora internacional de renom.
3	Xarxa de Ciutats de la Unesco: Participació en el procés d'avaluació de candidatures de les noves ciutats de la literatura (setembre-octubre 2019).

6.3. PRESSUPOST ANUAL ESTIMAT *

Recursos humans i desplaçaments	17.480 €
Activitats i programes	31.000 €
Literapolisbcn	25.575 €
Programació d'acció lectora	134.150 €
Comunicació	90.000 €
TOTAL	298.205 €

* Dins d'aquesta estimació no s'inclouen les despeses dels festivals literaris de la ciutat ni dels programes del Consorci de Biblioteques de Barcelona.

6.4. PLA DE COMUNICACIÓ

1	Continuïtat en totes les polítiques comunicatives que han permès situar Barcelona al mapa literari internacional i generar la participació ciutadana en les iniciatives desenvolupades des de l'oficina de Barcelona Ciutat de la Literatura de la Unesco.
2	Creació d'una nova pàgina web. Es reorganitzaran els continguts de l'actual i es buscarà generar més participació directa dels diversos actors literaris de la ciutat. Entre les novetats que tindrà aquesta pàgina, hi trobem una secció de "Signatura convidada" rotativa entre els escriptors i escriptores de la ciutat, etcètera.
3	Disseny d'estratègies de comunicació adreçades a captar nous públics per tal de continuar ampliant l'impacte de les polítiques desenvolupades pel programa.

7

BARCELONA, CIUTAT DE LA LITERATURA EN XIFRES

64 ESCRITORS BECATS
3.970 DESCÀRREGUES DE L'APP LITERAPOLISBCN
22 INSTITUTS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA I MÉS DE 1.000 ESTUDIANTS D'ESO EN EL PROJECTE EDUCATIU LITERAPOLISBCN
10.000 EXEMPLARS REPARTITS DEL MAPA LITERARI DE BARCELONA: 274 PUNTS D'INTERÈS LITERARI IDENTIFICATS
15 PLAQUES DE MEMÒRIA EN HOMENATGE A ESCRITORS
9 TRACES LITERÀRIES
3 INTÈRFONS POÈTICS
9 RUTES LITERÀRIES
633 ACTIVITATS DELS PROGRAMES D'ACCIÓ LECTORA I 15.248 PARTICIPANTS
MÉS DE 30 ACCIONS DE COL·LABORACIÓ AMB EL SECTOR
15 PARTICIPACIONS EN FIRES I FESTIVALS INTERNACIONALS
6 REUNIONS INTERNACIONALS DE LA UNESCO, 1 ORGANITZADA A BARCELONA

